

Abdal Kumral (20068)

Osmanlı Devletinin Kuruluş Dönemine Ait Henüz Aydınlanmamış Bazı Konular : Karacahisar – Beştaş Zaviyesi – Kumral Baba

* Halime Doğru

07 AĞU 2007

Küçük bir beyliğin kurucusu olan Osman Bey ününü, kişisel yeteneğine ve adını bir imparatorluğa vermiş olmasına borçludur. İmparatorluk sınırları içinde yaşayanlar onun anısına Osmanlı olarak tanımlanmaktadırlar.

Osman Beyin yaşamı ve kurduğu beyliğin ilk yılları hala yoğun bir sis perdesi arkasından incelenebilmektedir. Kuruluş dönemine ait güncel kayıt henüz bulunmadığı için arşiv belgelerinin yardımı sınırlı olmaktadır. En fazla bilgi Sultanönü ve Hüdavendiğar sancaklarına ait tahrir defterlerinde bulunmaktadır. Bu kayıtlar; Osman Bey'e ait vakıf nişanlarıdır. Adı geçen vakıflar Eskişehir, İnönü, Söğüt ve Ermeni Pazarı kazalarının bazı köylerinde bulunmaktadır. Ertuğrul Beyin zamanından beri buraları Selçuklunun hakimiyet alanındaydı ve beylik mensupları tarafından yurt edinilmişti². Nitekim kronikler Ertuğrul Bey'e Karacahisar'la Bilecik arasında, Domaniç Beli ile Söğüt ilinin yaylak ve kışlaklarının verildiğini kaydetmektedir³.

Burada dikkat çeken nokta Ertuğrul Bey'e ait toprakların önemli iki kale ile sınırlanmış olmasıdır. Birincisi Bilecik kalesi, ikincisi Karacahisar kalesidir.

Bilecik kalesi İstanbul ve Marmara Bölgesinden başlayıp doğuya giden yolların kavuştuğu önemli bir yerde bulunuyordu⁴. Osman Bey burayı ihmal edemezdi. Nitekim beylik kurulduktan kısa bir süre sonra burası fethedildi⁵.

Osman Beyin, Karacahisar Kalesini aldıktan sonra Eskişehir'e sahip olduğu kroniklerde açıkça yazıldığına göre yeri hakkında tereddüt bulunmamaktadır. Kalenin Bizans dönemindeki adı henüz tespit edilememiştir. Kale Osmanlı kroniklerinde zaman zaman İnönü ve Karacaşehir'le eş anlamlı kabul edilmektedir.

I – Karacahisar Kalesi

Karacahisar Kalesi, Eskişehir'in 7 km. güney batısında, Porsuk Çayının kenarında yükselen platonun en sarp yerinde kurulmuş bir kaledir. W. M. Ramsay, antik adının Melangeia olduğunu varsaymıştır. Ancak bu gerçeği ifade etmemektedir.

Karacahisar kalesinin konumunu ve önemini açıklamak için önce Dorylaion hakkında kısaca bilgi vermek gerekmektedir.

Dorylaion; Eskişehir'e 3 km. uzaklıkta bulunmakta ve ilk yerleşim yeri olarak kabul edilmektedir. İlk çağdan beri İstanbul ve Marmara bölgesinden gelen yolların birleştiği, doğuya doğru değişik yönlere açıldığı kavşak noktasında

- 1 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Maliyeden Müdevver, Sultanönü Sancağı Vakıf Defteri No 27, s. 90, 92. Tapu Kadastro, Kuyud-u Kadim Arşivi, No 541, Defter-i Evkaf-ı Hazret-i Vezir-i Azam Mehmed Paşa, 46 A, 46 B. Ömer Lütfi Barkan - Enver Meriçli, Hüdavendiğar Livası, Tahrir Defteri, Ankara 1988, Ermeni Pazar kazasında s. 282, 283, 284. Fatih zamanında düzenlenmiş olan vakıf defterinde de (Yayınlayan; Ahmet Refik, "Fatih zamanında Sultaneyüğü", Tarih Encümeni Mecmuası, No 3, İstanbul, 1 Mayıs 1340, s. 129 - 141) Osman Beyin nişanı ile İnönü kazasında Cumaklu ve Mutalıp köylerinde bazı çiftliklerin vakıf olarak verildiği belirtilmiştir.
- 2 Mükrimin Halil Yınanç, "Ertuğrul Gazi" mad. İA. Aşık Paşa-zade, Tevarih-i Al-i Osman, yay. Nihal Atsız, İstanbul 1949, s. 93. Mehmed Neşri, Kitab-ı Cihan-nüma, yay. Fik Reşit Unat - Mehmet A. Köymen, C. I, Ankara 1987, s. 61. İbn-i Kemal, Tevarih-i Al-i Osman, I. Defter, yay. Şerafettin Turan, Ankara 1970, s.51.
- 3 Aşık Paşa-zade, age., s.93. Neşri, age., s. 65. İbn-i Kemal, age., s. 50. Ruhi, "Ruhi Tarihi", (Oxvord nüshası), yay. Yaşar Yücel - Halil Erdoğan Cengiz, Belgeler, s. 379.
- 4 Anadolu'yu bir uçtan bir uca geçen yollara ait haritalar